

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

9 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nebrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Sedanje države.*)

„Poslušajte, vi kralji — ker vaša oblast dana vam je od Boga in vaša moč od Najvišjega!“ Kako kratko in vendar jasno izgovarja tu kraljevi modrijan izvor veljave in moči državnine! „Vaša oblast je od Boga“; on, ki je vse vstvaril, tudi je vse vredil, on vse vlada; on dal je vam oblast, dal pravico, dal veljavo. In če ste od njega, ste tudi njegovi, morate splovnati njegovo voljo, častiti njegove vredbe in tudi svoje podložnike napeljevati k temu. To je izvor državin, to je njen namen; seveda ne naravnosti, kajti v to postavljena je druga, duhovna oblast — cerkev; in kako to država spolnuje dandanes?

*) Cerkev in država: dve oblasti, kateri je vstanovil Bog sam, da bi dal človeštvu pripomočke, doseči postavljeni mu namen. A vendar isti dve oblasti vidimo dandanes povsod v boji. Na kateri strani more biti krivda? Na strani cerkveni ne, kajti ona je osemnajst vekov ravno tista, nespremenjena in nespremenljiva, duhovna, božja naprava in vendar bili so časi — ne v njenem začetku — bili so časi, ko je bila v miru z državo, ko je bila med njima prijateljska zveza. Krivda mora biti toraj državina in da je to res in zakaj da je res, to je namen dalje vrste člankov o tem predmetu, neodvisnih po obliki, a sorodnih po misli. Sedanja država se s cerkvijo ne more vjemati; ona ji je po vsem nasprotna. V prvem sestavku, kojega pričujem danes, naj v kratkih obrisih razkazujem načela sedanje države, ktere bom po njihovih posamnih točkah skušal ovreči na dalje, konec bode naj država, kakoršna bi imela biti — krščanska država. Sistematični, vseskozi popolni načrt razmer med državo in cerkvijo tedaj ni moj namen, niti tudi ni primeren političnemu listu. To v pojasnilo! Pisatelj.

Če se ozremo po svetu, spoznati moramo, da država, kakor je sedaj, ni na pravi poti; ona ne napeljuje k Bogu, ampak odvrča od njega; ona ne spoštuje njegovih naredeb, ampak jih zatira in preganja; da, ona celo taji njega samega in na njegovo mesto postavlja samo sebe. To je — sedanja in moderna država. Oglejmo si jo malo natančneje!

Kako je nastala? — Že v starem veku veljalo je načelo, da je država absolutna, da ima neomejeno oblast čez podložnike in da so podložniki le toliko vredni, kolikor veljajo ko udje državnini. S paganstvom skrila se je ta misel, a novejšemu času bilo je prihranjeno, na novo izleči jo izmed zastarele ropotije, okinčati jo z vso mogočo umetnostjo in postaviti jo na prestol vsemogočnosti, ko vzor vsega človečanstva.

Človek bil je v naravnem stanu brezdušen; tako učil je Anglež Hobbes v svojem Leviathan-u; on imel je pravo do vsega, kar je mogel doseči in ker so mu bili pri tem drugi ljudje na poti, vladala je vojska vseh zoper vse. Da bi v tem boju ne poginil ves človeški rod, nastala je družba, kateri je odstopil posamni vse svoje pravice, in ta družba je država. Država ima toraj neomejeno pravo. O ti reči enako mnenje imel je Francoz Rousseau; vsaj v konečni misli o vsemogočni državi popolnem se je vjemal s prejšnjim. To je prva stopinja državina k svoji sedanji popolnosti.

Druga stopinja! A zdaj stopi na bojno polje nemški duh, ki se je, kar se tiče države, posebno kazal v Hegel-nu in njegovi šoli, v panteizmu toraj, ker za razvitek svojega Boga ni mogel najti oblike, ko državo, obo-

žaval je njo, imenoval jo prezentnega Boga, razodenje božjega duha v človeškem življenju. Tako država požre v svojem nenasitljivem žrelu vse druge družbe, le ona ostane, vsemogočna absolutna. To je druga stopinja, država v panteistični obliki!

Človek, ki se je obožaval, se je prevzdignil in to vrglo ga je ravno tako globoko pod lastno vrednost, kakor se je bil hotel popred povišati nad njo; iz panteizma zabredel je v materijalizem in z njim njegova država, ki je v tem dospela do vrhuca svoje sedanje popolnosti. Država ostala mu je Bog; materijalizem je sicer ateizem, a to je panteizem tudi; obema pa ostalo je ime, nekaj že iz človeške narave, nekaj pa iz navade, kakor sta si oba sestava tudi sicer v marsičem podobna, opravičujevaje tako pregovor: „skrajnosti se dotikajo“. Ker materijalizem taji Boga osebnega, neomejenega, duhovnega, nadomestuje mu ga država, kar očitno kaže, da človek brez Boga biti ne more, če ne priznava pravega, naredi si ga sam, da ga le ima. Ta nekaj panteistična, po večini pa liberalno-materijalistična država je moderna država. V teoriji je liberalizem ta vzor že popolnoma dosledno izkazal; to sveti se nam iz vsih njegovih ukov. A da ga še ni izvršil djanstveno, temu gotovo kriv ni on sam, niti ne njegovi slepi častilci, to vzročuje človeški duh, ki se vendar ne da vkleniti kar tako v verige brezduhovite čutnosti in živalske koristnosti; temu vzrok je krščanstvo, ki vlada še vedno srca ljudstev; to imamo se zahvaljevati poglavitno katoliški cerkvi, ki se bojuje tako nevstrašljivo in nevtrudljivo proti njegovi brezbožnosti, ki se poteguje tako hrabro za

Vzor pravega katolika in rodoljuba.

(Dalje.)

„Razumeti zamoremo njegovo neprestrašenost, stanovitnost in požrtvovalnost njega samega, ako verujemo v njegovo notranje prepričanje, koje je imel od zgoraj o svojem poslanstvu. Njegova zgovernost je zedinila vse posebnosti, s katerimi so se govorniki starega veka odlikovali: dijalektiko Eshinovo, moč Demostenovo, resnoblčnost Hortensijevo, milino Ciceronovo, šegavost in zvitost Fokijonovo. Dozdevalo bi se nam skoro, da si je O'Connell s to zgovernostjo, v ktorej ni imel vzgleda in ne bode imel posnemovalca, pridobil svojo srečo in svoje nadvladanje. In vendar temu ni tako. Stari modrijani so imeli za pravega govornika le pravičnega: vir bonus dicendi peritus. Kajti kakor je pravičnost brez zgovernosti onemogla, tako je zgovernost brez pravičnosti nevarna, služi le v to, da podira države in vodi narode k vstaji in puntu. Ako je vzročila O'Connellova zgovernost narodno srečo in državno sigurnost, zedinil je O'Connell kot pobožen državljan z močjo in milobo besede

krepost in svetost svojega življenja; posluževal se je k zmagi svobode pobožnih vaj, ktere nam nalaga sv. vera. Kteri mož od njega je bil bolje vnet za različne dolžnosti kot sin, kot soprug, kot državljan? Kteri kristijan od njega je bil zvestej božjim in cerkvenim zapovedim? A že slišim, kar mi hočete odvrniti; enkrat je O'Connell božjim in cerkvenim postavam dvoboj sprejel in je bil tako nesrečen, da je osmrtil svojega nasprotnika. Rekel bi jaz lahko, da je bil ta nasprotnik le zavratni ubijalec, kojega je dublinsko orangistično sve-tovalstvo poslalo, da pozove na boj našega mladega orjaka ter ga žrtvuje; kajti d'Esterre (tako je bilo nesrečnežu ime) bil je spreten strelec, ki je vsakokrat gotovo zadel. Reči bi znal, da je O'Connell dolgo in dokler je bil hladne krvi, zaradi straha: oskruniti dolžnost moža in kristijana, odgovarjal le zaničljivo na ta nesramni poziv, v kterem so hoteli fanatični orangisti ukončati z orožjem onega, kterega niso mogli s pametjo in pravico premagati. Pristavil bi lahko, da je ta podkupljivi razbojnik vedno prežal na-nj, ga psoval in žalil, mu pretel, da je moral O'Connell vedno

na obrambo misliti in oborožen biti. Reči bi naposled mogel, da je bil d'Esterre Goljat teh novih filistejcev, najhujši in najstrašnejši sovražnik r msko-katoliške vere, in da je žalostne slave v tem iskal, da je zasramoval le slabi izraelski tabor; da se je O'Connell v trenutku verske prevare, lahko imel za novega Davida izvoljenega: osvetiti zasramovanje božjega ljudstva, da se je nestrpljiv, srdit, vitežki nevoljen, razdražen po neprenehljivem in zopernem pozivanju na boj, vdal predsodkom krive poštenosti in vneme, in da je v tej zmoti svoje zdrave pameti pričel boj, v kterem je usmiljeni Bog sam stražil v prid moža Irske in cerkve, da je žrtva vničila žrtvovalca. To bi znal vse pristaviti, ako že ne, da opravičim svojega orjaka, vsaj vendar, da zmanjšam njegovo pregreho; a Bog obvaruj, da bi se jaz, služabnik vere, ki oznanuje mir, vpricho božjega žrtvovalca, ki je svojo kri prelil, da ne bi se prelivala človeška kri, predrznil, pregreho braniti, ktero naravski zakon in sv. evangelij enako obsojata! Bog obvaruj, da bi jaz zagovarjal navado, ki je tako neumna, kakor barska, ki tirja, da se z dobrim očesom ali

najdražje svetinje človeške, za véro, vest, pravo, prostost in vrednost človeško.

(Dalje sledi.)

Nove premembe pri političnih vradih.

(Govor Hohenwartov. Dalje.)

Govornik v daljnem svojem govoru dokazuje, da bi država imela najmanj 2 milijona gld. novih stroškov, če sprejme predloge odsekov, ker bi morala nastaviti najmanj 500 novih vradnikov. „Že denarni pomisleki, pravi, bi nas morali pripraviti, da za vselej slovó damo sistemu, ki ima take nasledke, in da z vso resnobo svojo upravo po takih načelih vravnamo, da bodemo hude skrbi avstrijskega denarnega ministra, pa tudi težka bremena avstrijskih davkoplačevalcev vsaj nekoliko polajšali.“ (Dobro na desni.)

Po tej splošni kritiki predlogovih nasvetov, razvije govornik svoje misli, kako bi se dalo dosedanji napačnosti v okom priti. Kdor hoče zatreti slabo zeliše, mora spodkopati korenino njegovo. Prvi vzrok sedanjega zla je po Hohenwartovem mnenju ginjenje vsaktere višje veljave, katero je treba zopet vtrditi, če se hoče zlo odpraviti. „Vedno se toži, je rekel grof Hohenwart, da se širi surovost in divjost, nasprotovanje proti postavam in razna hudodelstva in pregreški zoper pravost in zoper javno varnost osebe, premoženja itd. Toda teh nadlog nobena še tako dobra uprava za-se ne bo odpravila, in obžalovati moram tiste, ki menijo to nevarnost ustaviti, če po deželi nastavijo vojno policijskih komisarjev. Glavno krivdo te prikazni zadolžil je sedanji čas, zadolžil je cilj in konec, po katerem se hrepeni, zadolžili so pripomočki, s katerimi se skuša to doseči; (dobro na desni); in če hočemo to na bolje obrniti, treba bo vse predrugačiti.

Če si vedno prizadevajo z blatom ometovati vse, kar je bilo nekdanj ljudem vzvišene in častitljivega (dobro na desni), če se vera na božjo in človeško veljavo imenuje prazna vera — in to je naloga, ki si jo je z malimi častnimi izjemami stavilo naše častnikarstvo — če z eno besedo skušajo zatreti vse idealno in le materialno korist preslavljajo kot cilj, po katerem naj hrepenimo, in surovo silo kot malika, pred katerim naj se vpogujejo kolena, potem se ni čuditi, če se je surovost in divjost poprijela množice, in da skuša celó po hudodelstvih pospeševati mate-

rijalne svoje koristi. Kako hočete med ljudstvom iskati čut za pravico, in spoštovanje do postav, odkar se je tudi v najdaljih krogih pozvedelo, koliko pravica, postava in pogodba pred tistimi velja, ki so na višji stopnji omike. (Dobro.) Kar se tukaj govori, med ljudstvom odmeva. Kdor pa pri izberi svojih pripomočkov ni gledal na meje postavne, ampak na začasni dobiček, je zgubil pravico pritoževati se (dobro), če se to načelo tudi pri tistih vkorenini, katerim ima dajati dober zgled. Ali tedaj smemo pri navadnih ljudeh iskati spoštovanja do tuje blaga, če imamo pred očmi prikazni, ktere je žalostna kriza l. 1873 ravno v višjih družbinskih krogih rodila? (Dobro!) Mislim, da tega ne moremo, kakor tudi tega ne moremo trditi, da bi pravičnost vsaki čas ljudem bila v svarilo ali da bi pri njih zbudila drugo prepričanje, kakor k večemu to, da je boginja pravičnosti slepa.“

Govornik potem povdarja, da je treba razširiti samoupravo, kakor se je s splošno vojaško dolžnostjo razširila vnanja varnost države. Uprava, pravi, si mora sama biti cilj, ne pa služiti politiki; v prvi vrsti ji morajo biti pred očmi lastni nameni. (Dobro na desni.) Kakor pa Bog solnce daje sijati čez dobre in hudobne, tako bi se morala tudi uprava odmakniti strankarstvu in svoje dobrote vsem v enaki meri deliti. (Dobro na desni.) Govornik dalje omenja, da je to sicer vzor, ki se dejansko težko vresniči, a temu vzoru se država vsaj lahko približuje, če ima načelo pred očmi, da je dobra uprava dolžnost vladina, ne pa le nekako darilo za posebne zasluge. (Dobro na desni.) Dalje povdarja, da dobra uprava zahteva od izvrševalcev svojih veliko skrbljivost in marljivost. „Ne more biti pa brez nasledkov za upravo, če se morejo taki možje, kakor smo večkrat videli in vidimo, komaj dva meseca pečati s svojimi pravimi opravki, ker morajo skoz 5 mesecev v tej hiši pomnoževati stranko vladino, skoz dva meseca pripravljati predloge za deželne zbornice, razun tega pa še uživati počitek, ki je z duševnimi deli in odgovornostjo preobloženim možem silno potreben. (Veselo. Dobro na desni.)“

Prestopivši k vprašanju, kako bi se vrnala politična uprava, povdarja načelo, da vsa politična uprava je del državne oblasti, in da poslovanje samoupravnih organov ni njim lastno, ampak od države izročeno.

katoliško vero je kazal povsodi. V javnih zborih si je štel v posebno čast, ako je mogel z besedo in dejanjem svojo udanost in ljubezen do katoliške vere razodeti. In res! slabost je in sicer največa slabost vseh slabosti: občutke prave vere prikrivati ter se sramovati javnega spolnovanja svojih dolžnosti; zato se nahaja najnavadnejše le pri malih dušah, pri ubogih duhovih, pri ženskah in mladih ljudeh; pravi ženij je bil še vedno istinito veren in se je rad kot takega kazal; nikdar ni poznal zaničljivega človeškega straha. O'Connell je bil prijatelj in častitelj katoliškega duhovništva, ga je vedno visoko spoštoval; ljubil je katoliške redovnike, in si je prizadeval na vsak način braniti nauke in obrede katoliške cerkve proti različnim napadom raznih protestantskih društev; kajti on ni le samo državljan nego tudi kristijan. On ljubi svojo domovino, a še bolje katoliško vero. . . . Kdorkoli se je drznil vpričo O'Connella spregovoriti besedo proti katoliški veri, bil je takoj podrt od groma njegovega glasa, od njegove obilne učenosti, od prešinjajočih udarcev njegove ironije, da je vpričo tega strašnega moža, kakor so ga ime-

Po tem načelu se zamore samoupravi dovoliti silno obširen delokrog. „Iz tega pa sledi, pravi govornik, da ne morejo dalje obstati deželni vradi, namreč cesarska namestništva in deželni odbori, katerih eni nepopolnoma nadomestujejo državno veljavo, eni pa kažejo samo vlado, ki ne more nobene reči izvršiti. (Dobro na desni.) Deželna uprava se mora zediniti v rokah namestnika in od njega vodjenih deželnih gosposk in mora tudi tam imeti svojo glavo. Le na ta način bode mogoče škodljivi dualizem odpraviti in upravi dati edinstvo, moč in urnost v izvrševanju. Taka uprava bo dajala zadostno poročstvo, katero bi se v tem nahajalo, da bi bil namestnik glede deželnih zadev zlasti za izvrševanje deželnih postav deželnemu zboru odgovoren. (Dobro na desni.) Na ta način bi se sklepi najvišje deželne gosposke in deželne postave lažje izvrševali kakor sedaj, ko ima namestnik izvrševanje pa nobenega vpliva na določbe, o tej ali tej reči, in tedaj tudi nobene odgovornosti ne, deželni odbor pa odgovornost, toda brez izvrševalne pravice.“ (Ker je govornika obhajala slabost, nehal je govoriti in je govor končal še le v prihodnji seji.)

(Konec sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 22. novembra.

Avstrijske dežele.

V državnem zboru je včeraj denarni minister obširneje razložil obravnave med Cislo in Translo. — V budgetnem odseku so obravnavali dispozicijski zaklad. Poslanec Skene je rekel, da ne bode zanj glasoval. Fasser je na to v imenu ministerstva rekel: „Dasi glasovanje za dispozicijski zaklad ni zaupnica ministerstvu, bi vendar vlada, če večina zbornice glasuje zoper omenjeni zaklad, to smatrala kot nezaupnico in ministerstvo bi vedelo, kaj ima storiti.“ Pri glasovanju je večina odsekov glasovala za omenjeni zaklad.

Vnanje države.

Ruski poročnik v Carigradu, general Ignatiev, je vladi naznanil, da bode s svojimi vradniki zapustil Carigrad, če bodo vojaki turški prelomljevali premirje. Priprave za vojsko so po večem končane. Razun večih mest ob-

novali, molčal, se spoštljivo obnašal, in da se ni upal rimske vere zasramovati. Vse njegovo dejanje in nehanje je stalo na podlagi sv. evangelija; od tod njegova moč, njegovi vspehi. Zunaj katoliškega nauka nahajata se dva sistema: ustavljati se trinoštvu in tlačenju; eden tirja, da se njima človek podvrže z brezumno neobčutljivostjo; drugi, da se odbijata s silo; eden veléva, da se kot sužnji vdaste jarmu, drugi, da se spuntate kakor vstajniki. Eden je sistem pasivne pokorščine, drugi aktivnega upora. Oni je sistem moslemitskega nevernega fanatizma, ta krivoverskega racionalizma. Ali ah! niste li ti sredstvi hujši od zla, koja bi morali zavračati? Sistem pasivne pokornosti ali nedelavne podložnosti v vsem, kar viša oblast z ljudstvom začinja, prepušča samovoljnim trinogom ne le življenje, čast podložnikov, ampak tudi njegovo boljše spoznanje, srce, vest, pamet, voljo — vse, kar stori človeka. Sistem aktivnega upora je vedno nesrečen ali že propade, ali pa se poslavlja. Zmaga li, spremeni le osebe, a ne reči; stranke zastopajo drugi ljudje, a drama tlačenja dalje igra.

(Dalje sledi.)

Črnem morji vtrjujejo tudi mesto Bender, ki je bilo v dosedanjih rusko-turških vojskah vedno ena najvažnejših trednjav. 120.000 mož je pripravljenih, da marširajo v Bulgarijo, 340.000 se razpostavi ob gališki meji, kar priča, da Avstriji nič kaj ne zaupajo, tretja vojna pa prime turške dežele v Aziji. Vojni proračun za prihodnje leto se je pomnožil za 70 milijonov rubljev. Gotovo je neki, da je Bismark ruski vladi zavezal se k prijateljski nevtraliteti in tudi k bdenju nad krajinami poljskimi. — V Carskem Selu je car rekel stražnim polkom, da oni niso odmenjeni k vojskovanju proti Turški, k temu zadostuje vojna, katero bode vodil veliki knez Nikolaj. Stražni polki dobijo le povelje k odhodu, ako bi Ruski bojevali se bilo še z drugimi neprijatelji nego s Turki. Če Rusi prično vojsko, pošljejo Angleži en del svoje vojne v Egipt. Govori se tudi, da je Angleška s Turčijo sklenila zvezo, vsled ktere se zaveže v štirih tednih Turkom na pomoč poslati 100.000 mož, če ji Rusija napove vojsko. Tudi ji bo skoz 6 mesecev posodila polovico denarjev, kar jih bo v tem času potrosila za vojsko.

Italijanska zbornica se je 20. t. m. odprla. V prestolnem govoru kralj naznanja, da ji bode vlada predložila nove postave o razmerah med državo in cerkvijo. Sploh sodijo, da bodo zopet skrčili pravice, ki so jih papež do zdaj vsaj na videz še vživali.

Izvirni dopisi.

Iz Kostanjevice, 20. nov. (Iščejo me. Vreme; nesreča.) No, to je skrbi, popraševanja, tekanja in iskanja! — zakaj? Izvedeti, kdo je pisal iz Kostanjevice zadnjič v „Slovenca“. Dolži se učitelj — revež nedolžni! — dolže se gospodarji, dolže fantje in gospodičine, samo pravega še nobeden ni zadel in ga ne bode. Hvala Bogu! Ko bi vedili Kostanjevičani, kako se Vam pisavec v pest smeje! Ali zakaj vendar tako popraševanje po dopisniku, vsaj vendar ni bilo nič posebnega: same nedolžne resnične stvari!? Vzrok je dvojin, kakor so misli in prepričanje naših meščanov dvojne. Nekteri so veseli, drugi se jeze in penijo nad dopisom; prvi pravijo, res je taka, v sedanjem času nas hočejo s šolami zasuti in ne gledajo na naše žepe; drugi, nemčurji pa: kdo je predrznež, da ne pusti, da bi z g. becirkschauptmanom mirno gospodarili, učitelja volili, kakor želi naše nemčursko srce? da, kdo je, grd predrznež!? Gospod vrednik, le pripravite se, kmalo dobite pismo, v katerem se bode od vas zahtevalo, da me izdaste.*) Smešno res, ali resnično.

Veseli me pa vendar nekaj pri tej reči, ki vam Kostanjevičanom ne daje pokoja. To namreč, ker me s svojo zvednostjo in radovednostjo prepričavate, da vam je vendar nekoliko mar za domačo reč, da vam ni vse eno, naj se godi tako ali tako. Prav je. Zato bi se bili morali vže zdavnej bolj zanimati, zato vže zdavnej se bolj truditi. Drugače bi bilo potem v našem mestu. Sv. Miklavž bi bil vže pred nekterimi leti dobil dostojno stanovanje, mesto bi ne imelo toliko blata ob deževnem vremenu, občinski zastop bi bil naroden, in bi vam ne pošiljal nemčurskih dopisov kakor sedaj, in pri volitvah za deželni in državni zbor bi bili glasovi za nemčurje pri vas le bele vrane, ne pa po večini kakor pri zadnjih in predzadnjih! Da, Kostanjevičani, brigajte se nekoliko bolj za domače reči, berite časopise! Če si jih nikakor ne morete sami

*) Nič se ne bojte. Vred.

naročiti, več naj vas stopi skupaj in storite z združenimi močmi, kar posameznemu ne ide; ako pa tudi to ne, si pa vsaj izposodite časniki pri tistih, ki jih imajo. Tudi to vam ne bode nemogoče.

Ako bi bil jaz s svojim, kakor sem mislil, popolnoma nedolžnim dopisom, v to svrhu kaj pripomogel, me bode srčno veselilo, in še vam bom postregel prepričavši se, da tudi ni zastoj.

Snega, čast Bogu, smo se znebili. Prav je, vsaj nam je prišel res prezgodaj. Ali ljudje, posebno otroci, so jeli jako bolehati: nesrečna davica jih še vedno davi. V enem tednu jih je umrlo v naši malej fari, kakor sem čul, šest za to morilko.

V gozdu se je zgodila vže zopet nesreča. Na necega drvarja, krepkega moža, je pal debel hrast ter mu prsi zdrobil, da je revež moral umreti. Denarja je šel semkaj iskat, našel je smrt, ter zapustil ženo in dva otroka, premoženja pa nikakovega ne.

S Pobrežja pri Kulpi, 17. novembra. (Volkovi. Javne zadeve.) Ko sta bila Jugoslovan in krvoločni Turek začela vojsko, jeli so nekteri naših ljudij boje prorokovati, da bode ogenj oplašil Turško in Slovausko zverjad, ter prignal jo k nam in drugam. To menitev jim zdaj potrjuje volčja sila po našem svetu. Vže nekoliko časa se jako pridno volcje klatijo mej nami. Ko je bila še tista huda vročina avgusta meseca, vže tačas so jih bili zasledili — in vzdignili so se ná-nje, pa niso ni videli nobenega volka. Zdaj pa so tako pritiskale te mrcine, da jako pogosto slišimo o tej ali tej nočnej žrtvi. Pred nekolikim časom so sosednemu grškemu duhovnu umorili in objedli osla, malo kasnejše je volk v enej naših vasij vzel psa, sinoči ga je izpred hiše odnesel pa baš mojemu sosedu. Ali vendar zadnji čas se živa duša ne gane, da bi malo sè smodnikom posvetila tem požeruhom. Človek se napósled ne bode več izpod strehe upal stopiti po noči. Nikoli ne bodem zabil, kako prijetno je bilo v Koprivniku na Kočevskem, ko sem tamkaj služil! Tam sem več potov gledal, kako so po rahlem nočnem dežji mladi zajci po cesti igrali drug z drugim, pa tudi dostikrat sem videl po snegu volčje sledi. O nekej priliki sem po leti na večer videl dva medveda, kako sta tacala po jarku malo pred menoj; tisto leto po zimi pa sem trikrat po noči naletel na volka na cesti, kder je možki sedel in čakal. — Ali svetilnica z bronom vred ga je vsak pot oplašila, da je umaknil se s pota. Tudi tú bode še tako, ako se kaj ne presukne ta volčja neprijetnost. — Nekoliko se nam je začelo sanjati, da bi žandarje utegnili dobiti le-sem, kar bi nam bilo zbog boleče osamelosti in mogočih neprilik jako po godu. Mi smo baš zapuščeni v vsakojakem oziru: pošte nujmamo, zgubili smo jo nenadoma; prodajalnice nij tu nikakoršne, ni soli nij tu na prodaj; mesnice tudi nij, po vsako malost moramo o potrebi poslati v mesto, kamor je skoro tri ure daleč, pa še tam nujmajo vsega, česar zdaj pa zdaj potrebuje človek na deželi. Kakor bi bili iz oblakov padli, tako se nam godi. Pa naši nasprotniki ali neizkušenci očitajo takim krajem, da je ljudstvo po njih leseno; da je tako in tako. Lehko bi bilo še odurnejše, nego je resnično, tukaj. — Še tisto drobtino poprejšnje dobrote — pošto — ki smo jo vživali, smo zgubili. — Tudi mi smo pred nekolikimi dnevi uže imeli sneg in tako zimo, da stari ljudje tukaj ne pomnijo tako zgodnega in huđega mraza, zdaj pa je zopet brezi snega in dobro. — Zdravstvujte, Slovenci!

Iz Štajarskega, 18. nov. Ustavoverna stranka spodnje-štajarska je krepko moč zgubila: celjski usnjarski fabrikant Anton Lasnik je umrl. Ranjki je bil l. 1868 štaj. dež. poslanec, od l. 1860 vedno v mestnem svetovalstvu celjskem. Povzdignil je večkrat v ustavovernih zborih svoj glas, kedar je šlo zoper narod slovenski in cerkev katoliško: obema je bil zagrizen nasprotnik. Zato se je pa njegovega pogreba dne 15. novembra tudi vdeležila po poslancih vsa nemškoliberalna stranka spodnje Štajarske. S.

Iz Štajarskega, 19. novembra. — (Predaltnina in nosnina na poštah; Fach- und Zustellungsgebühr.) Dasiravno ste bili z dopisi o poštnih zadevah že večkrat nesrečni, Vas vendar prosim naslednje vrste priobčiti; nadejam se namreč, da „Slovenca“ zaradi tega dopisa ne bodo zapečatili. Stvar pak je ta-le:

Vis. ministerstvo za trgovino je z ukazom od dne 21. aprila t. l. št. 119000 poštne vrade pooblastilo, da smejo 50 kr. na mesec zahtevati od vseh adresatov, kateri stanujejo na poštnem mestu ter hočejo svojo pošto sami sprejemati; komur se pa, kakor dosihmal, pošta po posebnih listonoših na dom donaša, ta mora za vsako listino posebno nosnino (Zustellungsgebühr) plačevati.

Dejansko se je ta vis. ukaz vpeljal s 1. junijem, če povsod, mi ni znano. Predaltnina (Fachgebühr) mesečnih 50 kr. kakor nosnina pripada namreč poštnemu ekspeditorju, kateri se zamore, se ve da, svoji pravici odpovedati in omenjenega vis. ukaza ne izpeljevati.

Po nekterih krajih pri nas so nastale vsled te premembe neljube sitnosti. Ekspeditorji navadno postave niso javno na ogled dajali in občinstvo se je obotavljalo plačevati za poseben predal na mesec 50 kr., češ, saj predala ne potrebujemo. Drugod zopet so bili listonoši nepoznani, ker so ljudje dan za dnevom sami hodili po pošto. Čudom so se tedaj začudili, ko jim kar naenkrat ekspeditorjev fantič pošto domu prinese, pa tudi v imenu očeta postavljeno nosnino tirja: nevolja je naraščala tem bolj, ker se ni moglo nikjer oficijelno zvedeti, koliko da se naj plačuje listonoši za posamezne listine. Pritoževalo se je občinstvo, pritoževali so se ekspeditorji, po nekterih krajih so se obrnili kar naravnost v Gradec k poštni direkciji. Konec vseh preprirov je ta: da se mora na neerarnih poštah plačevati ali mesečna predaltnina 50 kr., ali listonoši nosnina. Gotovo je bilo poprej občinstvo na dobičku, istina je tudi, da nove preuredbe občinstvo ni z veseljem sprejelo in da se je želi prej ko prej znebiti. Po nekterih krajih že tudi pripravljajo adrese do državnih poslancev, naj bi vis. ministerstvo poprosili, da dotičen ukaz zopet spremeni.

Ti novi stroški namreč niso tako majhni. Predaltnina znaša na leto 6 gld. in potem še moram, kakor doslej, sam na pošto pošiljati. Nosnina bo sicer nižja a veliko bolj nadležna: od listnic, pisem, nakaznic po 1 kr., od časnikov po 1/2 kr., od denarnih receptisov po 3 kr., od proste avize po 2 kr., eno k drugim se nabere. Časniki so nam itak že visoka štirba, zdaj se bodo še podražili za 1 gl. 80 kr. na leto. Mnogim hišam ni ljubo, da jim zahaja dan za dnevom ptuj, morda slaboglasen človek (listonoša) v dom, in po naših malih trgih in vaseh se lahko po radovednih listonoših cela korespondenca prej izvé, kot jo adresat dobí v roke.

Nova določba ugaja edinim trgovcem v primeri z drugim občinstvom. Trgovec dobiva na dan po 5 do 10 pisem; mesto tedaj vsak

dan listonoši po 5 do 10 kr. plačevati, si bo rajše na pošti predal obdržal ter odrajtoval predalino. Drugi ljudje nimajo tako velike privatne korespondence, dobivajo vsak dan svoje časnike in morda na teden eno pismice, tem je predaltna predraga, odločili se bodo za nosnino.

Ljudem pa, ki niso na mestu pošte doma, ampak so v bližnji vasi, treba ni ničesar plačevati: oni ostanejo pri starem. In tudi od listin, ki pridejo „poste restante“, ni treba nič plačevati; ni li prav ta zadnja točka nevarna celemu ukazu?

Pa da končam: postavnih potov ne manjka, spremembe poprositi, kjer jim je nova določba neljuba. Jaz sem hotel reč mirno pojasniti; za drugo naj poskrbijo tisti, ktere reč zadeva.

Domače novice.

V Ljubljani, 23. novembra.

(Kmetijska družba) je imela včeraj občni zbor, kterega se je vdeležilo dokaj društvenikov. Obširneje poročilo priobčimo prihodnjik.

(Mladi umetniki *Krežma*) hočejo oditi v Italijo in od ondot v Španijo in Francijo; želimo jim srečno pot, piše „Obzor“, in da nam se ovenčani z novo slavo v velikem svetu zdravi in srečni vrnejo v domovino.

(*Sokolski večer*) preteklo soboto v gostilnici ljubljanske čitalnice je bil živahen in gospodu Jeločniku gre priznanje, da se mu je ta veselica izvrstno posrečila, kar kaže, da ima za to posebno zmožnost. Da so bili pevski zbori in četverspevi vrlo izpeljani, tega ni treba še posebno omenjati, za to so nam čitalnični pevci vselej porok. Veliko veselosti je zbudil tudi domači orkester, posebno s „peštanskim softa-maršem“, ki je zavoljo ropota zbudil živahne „eljen“-klice, kar je neki šaljivec madjarskim „softom“ brž v Pešto telegrafiral. Posebno muhasti so bili tudi kostumi, v kterih se je orkester produciral. Burno pohvalo in mnogo smeha je zbudil komični duet postreščeka in komisijonarja, kterega sta gg. Jeločnik in Bizjak prav šaljiivo izpeljala. Nekaj novega in zato zelo mikavnega so bili tudi „slovenski pregovori in izreki“ kot uganjke v živih podobah predstavljani*). Občinstvo jih je nekaj uganilo, večidel pa ne, in komična rešitev je zbujevala veliko veselosti. Gosti, kterih se je bila čitalnična gostilnica napolnila, so bili židane volje po tej res narodni veselici. Pijača in jed, pa tudi postrežba, vse to je bilo tako, da ni boljšega želeti, zlasti piva ne najdeš v Ljubljani nikjer boljšega, ko tu. Zato sta imela „postrešček in komisijonar“ prav, ko sta v neki kitici kupleta šibala malomarnost Slovencev, ki so zadnji čas čitalnično gostilnico jeli tako zanemarjati. Kakor zvemo, je tega največ kriva neka svojat, ki hujska in ruje zoper čitalniškega gostilničarja. Pa bodi si kakor koli, gostilničar je zdaj pokazal, da tacega zanemarjenja ne zasluži, zato bi bilo prav, da bi se vsi nekdanji gosti k njemu nazaj povrnili. To bo tudi naši reči na čast, če se držimo središča narodnosti v Ljubljani, in to središče je gotovo čitalnica, kamor se vedno zatekajo tudi naši vnanji prijatelji.

*) Taki „slovenski pregovori in izreki“ kot uganjke predstavljani v živih podobah, bi bili posebno prilični za čitalnice po deželi, ker se dajo napraviti brez vseh stroškov in prav lahko, pa so gotovo jako mikavne zabave za vsakega. Če jih kaka čitalnica ali kako društvo želi, naj se obrne do g. Jakoba Aléšoveca v Ljubljani, ki bo take pregovore, pa tudi komične kuplete z godbo vred rad pošiljal, če se mu povrne le toliko, kolikor stane prepis.

(Slovensko gledišče.) Predstava „Lowood ske sirote“ je bila v obče prav dobra. Vso pohvalo zaslužita v prvi vrsti gospica Podkrajškova, ki je „siroto“ naslikala v popolnoma naravni obliki, dobro povdarjaje posebno tragične momente in le ob koncu, kakor se nam je zdelo, nekoliko pretirala, — in gospod Schmidt, ki je nalogo „Rochestra“ prav po angleški igral. Oba sta molela visoko izmed drugih igralcev in zaslužila burno pohvalo. Njima najbližja v igranji je bila gospa Odijeva. Drugi stari igralci so imeli manjše naloge, pa so se vrlo držali. „Novih moči“, ki smo jih ta večer videli, ne moremo soditi po stari meri; le toliko naj bo omenjeno, da nektere kažejo dovolj talenta. Gospici Trdinovi izrekamo hvalo za to, da je prevzela tako dolgo nalogo, ktera jo je stala gotovo mnogo truda in učenja. Škoda le, da ima gospica tako osoren glas, kteremu, da bo za oder prijeten, manjka veliko gibljivosti in — olja. Želeti bi bilo za tako igro, ki se vrši v bogatih angleških salonih, tudi malo bolj krasne toilette. Hiša je bila pošteno polna in z igro zadovoljna. — Konečno še nekaj. Ne vemo sicer, kdo sestavlja glediščne liste, ali sramotno je za slovenski jezik, če se tiska na njih „imendan“ (Namenstag) in „značajna slika“ (Charaktergemälde), — kakor da bi ne imeli pravih slovenskih besedi za to. Naj gre tisti, ki to sestavlja, h kakemu prvošolcu in ta mu bo povedal, da se pravi „Namenstag“ ali „Namenfest“ slovenski „god“. „Značajna“ slika pa donj vsakemu slovenskemu ušesu tako, kakor n. pr. nemški „ein charakterfestes Gemälde“. Vendar ne! Saj je naš jezik zadosti bogat, tako, da za besede pač nismo več v zadregi. — Poslovenjena je igra dokaj spretno, le beseda „dakle“, ki se pogosto sliši, zbada v nji kakor neprijetna šivaujka. Ali nimamo Slovenci za to „toraj“, „tedaj“, „zato“ itd. („Turški list“), nanašaje se na neugodno kritiko predzadnje slovenske predstave v par slovenskih listih, daje „Slovenec“ pod nos stavek: „Kaj pravi „Slovenec“ k temu?“ Kakor da bi bil „Slovenec“ poseben protektor slovenskega gledišča! Nam je slovensko gledišče

draga narodna naprava, ktero smo si vstanovili z mnogim trudom in mnogimi denarnimi žrtvami, zato ga mi pospešujemo, kolikor vemo in znamo, kakor vsako narodno reč in marsikdaj zatisnemo oči rajši, kakor da bi grajali. Tedaj je adresiranje onega stavka do nas naravnost — budalost, „Slovenec“ je za slovensko gledišče ravno tako malo odgovoren, kakor „turški list“ za nemško, ki ni dosti boljše od sedanjega slovenskega, slabše pa gotovo, kakor je bilo naše pred par leti in morda zopet kmalo bo. Če bi pa morda po neugodnih razmerah opešalo, gotovo ne bo opešalo za vselej, ker gledišče je primeček, ki ga vsak narod dobi po vrhu na svoje pravice. Ako pa v Ljubljani nemško gledišče ugasne — ugasuje pa že vidoma — ne bo nikogar več, da bi mu podnetil. Ugasnilo bo za zmiraj. To naj premisli „turški list“ in potem bo spoznal, da „si tacuisses, philosophus mansisses“.

Listnica opravištva.

G. J. B. v L.: Da — vse prejeli.
Č. g. J. K., župn. v R.: Ravno tako vse prejeli ter je vse poravnano.
Bl. g. K. N., posestnik v S.: Res, da Vam štev. 134 od sobote nismo poslali, pa tudi nobenemu drugemu ne, ker je bil list zopet enkrat od policije ugrabljen.

Umrlí so:

Od 17. do 21. nov. Jož. Boržič, urarjev o., 3²/₃ l., za vodo v glavi. Anton Kaloš, telegr. čuv. o., za vtriplj. pljuč. Urša Suhadobnik, gostinja, 64 l., v bolu, za jetiko. Janez Okorn, cunj. o., 2 l., za drisko. Janez Delan, hišni pos., 71 l., vsled starosti. Jozefa Šeme, zasebn., 80 l., za prsno vodenico. Maria Rupnik, gostinja, 72 l., v boln., za pljučnico. Martin Boc, del., 50 l., v boln., za jetiko. Neža Križaj, gostinja, 65 l., v boln., vsled starosti. Jera Lugner, gostinja, 70 l., v boln., za rakom v želodecu. Franc Laure, žandarm o., 7 u., za božjastjo. Jakob Kovač, gostač, 84 l., Maria Kurent, pesterna, 20 l., obz v bolu, za pljučnico. Maria Ulčič, gostinja, 72 l., v boln., vsled starosti. Avguštin Waide, kond. o., 14 l., za škrlatnico.

Telegrafične denarne cene 22. novembra.

Papirna renta 61.20 — Srebrna renta 66.35 — 1860letno državno posojilo 108.25 — Bankine akcije 825 — Kreditne akcije 149.40 — London 126.60 — Srebro 112.65 — Ces. kr. cekini 6.04 20frankov 10.10.

Nova slika.

Izšla je v Beču velika in umetniško izdelana slika

Srbski vojskovodje v srbsko-turški vojski.

Milan M. Obrenović IV. Nikola I. Petrovič Njeguš.

Generali: M. G. Černjajev, Ranko Alimpič, Franjo Zach, in Kosta S. Protić. — Vojvode: Petar Vukotić, Božo Petrovič, Ilija Plamenac, in Mašo Vrbica. — Obersti (polkovniki): Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Milojko Lešjanin. — Oberstlajtnanti (podpolkovniki): Sava Grujić, Vlajković, Kosta Bučević, Gruja Mišković. — Major Paja Putnik in arhimandrit N. Dučić.

Slika ima 22 verno po fotografiji narejenih podob z grbom Srbije in Črnogore.

Sliko je litografiral A. Šubert.

Slika je 53 centimetrov visoka in 90 centimetrov široka.

Cena sliki je 1 gld. 20 kr.

Naročnina se pošilja na adresu:

(68—4)

P. Janković, Wien VIII., Piaristengasse Nr. 49.

Denarji naj se pošljejo v frankiranih pismih ali po poštni nakaznici. Komur je drago, naj na listnici pové, če naj se mu pošlje proti poštnemu povzetju (Nachnahme).

Kdor za gotov denar naroči 10 podob, dobi podobe po 1 gld. in frankirano po pošti.

Cena tej veliki in umetniško izdelani podobi je tako majhna, da si jo vsak lahko naroči.

Brez te s'like naj nihče ne bo, ki se zanima za srbsko in črnogorsko vojsko z državo turško.